

การศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชน
เพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง : กลุ่มป่าจาก

แพทริค โจรี¹, นันทวรรณ ยอดพิจิตร¹, นุสนธ์ สงเอียด², ขจรยุทธ อัจฉกุล²,
รัชฎา คชแสงสันต์², เพ็ญนภา สนวนทอง³, ธนิต สมพงศ์³, นัทธี ภคเมธาวิ¹ และสุพัทธ์ พูผกา

สำนักวิชาศิลปศาสตร์¹, สถาบันวิจัยและพัฒนา² และศูนย์บริการวิชาการ³
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160

(E-mail : jpatrick@wu.ac.th)

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง กลุ่มผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับป่าจาก โดยการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 3 กลุ่ม ในพื้นที่ที่มีชุมชนประกอบอาชีพเกี่ยวกับป่าจากเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมทั้งในเขตพื้นที่น้ำจืดและน้ำเค็ม ซึ่งชุมชนมีการใช้ประโยชน์หลากหลายจากต้นจาก เช่น เย็บจากดับมุงหลังคา ไบจากมวนบุหรี่ น้ำตาลจาก น้ำส้มจาก เหล้าพื้นบ้าน เป็นต้น

จากการจัดเวทีสนทนากลุ่มผู้ทำอาชีพป่าจาก (ไร่จาก) พบว่า อาชีพป่าจากเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชน เนื่องจากเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่ดีและมีความแน่นอน นอกจากนั้นป่าจากยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบนิเวศน้ำกร่อย ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำที่เป็นแหล่งอาหารและรายได้ของชาวประมงพื้นบ้านในลุ่มน้ำปากพนังอีกทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามปัจจุบันต้นจากให้ผลผลิตที่ลดลงและมีพื้นที่ลดน้อยลงมาก ซึ่งชุมชนป่าจากเชื่อว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำอย่างชัดเจนและฉับพลัน จากระบบนิเวศน้ำกร่อยกำหนดให้เป็นระบบนิเวศน้ำจืดและน้ำเค็มอย่างชัดเจนตั้งแต่มีการปิดประตูระบายน้ำต่างๆ (ประตูระบายน้ำปากพนังและประตูระบายน้ำเสื่อหิง) ของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้ในเขตพื้นที่น้ำเค็มมีน้ำเค็มจัด ในเขตพื้นที่น้ำจืดน้ำเริ่มจืดลง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อสภาพการเจริญเติบโตและผลผลิตของต้นจากอย่างยิ่ง เพราะต้นจากจะเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในสภาพธรรมชาติที่เป็นน้ำกร่อย รวมถึงความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำต่างๆ ที่ลดน้อยลงส่งผลกระทบต่อารลดลงของรายได้และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนที่ประกอบอาชีพป่าจากและประมงพื้นบ้านเช่นเดียวกัน

สำหรับข้อเสนอแนะและความต้องการของชุมชนป่าจาก ชุมชนต้องการให้หน่วยงานของรัฐตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของป่าจากและระบบนิเวศน้ำกร่อย โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังมากขึ้น นอกจากนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่

ยังมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำมาหากินของชุมชนจะไม่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ถ้าหากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและตัดสินใจโครงการต่างๆ ด้วย

คำหลัก : ดันจาก, เขตพื้นที่น้ำจืด, เขตพื้นที่น้ำเค็ม, น้ำกร่อย, น้ำตาลจาก, น้ำส้มจาก, เหล้าจาก, สัตว์ทะเล

แหล่งทุน : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ประเภทสิ่งพิมพ์ : รายงานการวิจัย

ผู้ประสานงาน : รัชฎา ศษแสงสันต์ (สถาบันวิจัยและพัฒนา)

A Study of the Order of Importance of Problems and People' Needs for
Research into and Development of the Pak Panang Basin Region :
Nipa Palm Group

Patrick JORY¹, Nuntawan YODPIJIT¹, Nuson SONG-IAT², Kajohnyut AUGJIKOOL²,
Rachada KOTCHASAENGSA², Phennapha SUANTHONG³, Tanit SOMPONG³,
Nattee PAKAMATAWEE¹ and Supat POOPAKA

*Institute of Liberal Arts¹, Institute of Research and Development² and The Center of
Academic Services³, Walailak University, Tasala, Nakhon Si Thammarat 80160, Thailand*

(E-mail : jpatrick@wu.ac.th)

The objective of this research project was to investigate the problems and needs of people in the Pak Panang basin region who cultivated the *Nipa Palm* for their livelihood. We held a series of three focus group discussions attended by a broad range of *Nipa Palm* cultivators : villagers from regions designated "salt water zones" as well as those designated "fresh water zones" ; villagers who cultivated the *Nipa Palm* as their primary source of income, as well as those for whom it provided a supplementary income; and villagers involved in producing the various products that could be cultivated from the *Nipa Palm*, including roofing. Cigarette paper, sugar, vinegar and whisky.

The findings were as follows. Villagers emphasized how important cultivating the *Nipa Palm* had been in the past as a regular and reliable source of income for families in the Pak Panang basin region. *Nipa Palm* groves also played an important part in the natural ecosystem of Pak Panang as a place of abundant marine life, that also provided additional income for local fishermen. However villagers from most regions pointed out that recently *Nipa Palm* trees in the region were producing far fewer fruit. They tended to attribute the cause of this to dramatic changes in the quality of the water since the implementation of the Pak Panang Basin Development Project. In the zones designated "salt water" the water had become extremely salty, while in the "fresh water" designated zones the water had become fresh. This change apparently affected the health of *Nipa*

Palm, which grows in the brackish water and was thus ideally suited to the natural environment Pak Panang. There has also been a dramatic decline in the marine life around the *Nipa Palm* groves. Both changes seriously affected villagers' income. In terms of needs, villagers wanted the value of the *Nipa Palm* and ecosystem of brackish water to be recognised by the government, and that local communities in Pak Panang be allowed to have more participation in the matters relating to water control in the Pak Panang basin region. Many villagers expressed frustration that major changes to the natural environment affecting the villagers' livelihood had been made with little, if any, consultation with the villagers themselves

Keywords : Nipa Palm, fresh water zone, salt water zone, brackish water, sugar, vinegar, whisky, marine species.

Grant : TRF

Published : Research Report.

Coordinator : Rachada Kotchasaengsan (*Institute of Research and Development*)